

Ítélet

Cankar Iván (1876—1918) a szlovének legnagyobb és legismertebb írója. Világirodalmi viszonylatban is figyelemreméltó. Művei a világnak szinte összes modern nyelveire le vannak fordítva. Versek, drámák, novellák és regényeket írt. Világhírét regényeinek köszönheti. Emberséges, szociális életszemlélet, rendkívül gondos és finom lélekelemzés, szatirikus és kritikus alaphang, az eszmény és emberlátás csodálatos élessége és valami olthatatlan igazság- és szépségóvárgás jellemzik. Nyelve a leggazdagabb, leghajlékonyabb, legmesteribb szlovén nyelv. „Sodba“ (Ítélet) c. verse „Erotika“ c. 1899-ben megjelent verseskötetéből való. Az igazságos Mátyás király alakjával — aki kralj Matjaž néven a szlovének legnagyobb nemzeti hőségévé lett — több regényében és novellájában is foglalkozik. (Potepuh Marko in kralj Matjaž).

Mért sugaras a hegytető?
Tán ép a nap buvik elő?
Nem kél a nap... Mátyás király
tündöklő koronával áll
aranytrónján a Planinán...

Soká aludt a hegy alatt...
Ma felrázta a holt hadat.
És királyi üzenetét
ezen gyors hirnök viszi szét
kicsiknek és nagyoknak.

S a fél világnak lába kél:
özönlik Észak és a Dél:
jobbágyok, urak, daliák...
Mióta világ a világ,
nem volt még ilyen hadivásár!

S a király szavát érteni:
„Hetedhét ország népei!
Ma meglakol a földi gaz,
s jutalmát vészi az igaz.
Mondjátok, mit kívántok!“

S a tömeg tülekszik, tolong.
 Segíti könyök, kard, dorong.
 S már vér folyik a trón körül,
 és kést és nyelvet köszörül
 a káröröm és a kajánság.

Elsőnek egy agg lép elé.
 Szakálla mint a szenteké.
 De arca fagyos, mint a jég.
 A szeme, mint a szürke ég.
 S szól: „Felséges királyom!”

„Paradicsomi békesség
 virulna népeid között,
 ha a nincstelen söpredék
 nem viczorogna üldözött
 vadként, s Istent ismerne.“

„Bóditják csóvás cselszövők,
 Igérve fűt-fát, pénzt, jövőt:
 — Ki tegnap szolga, holnap úr!
 — S az úr? ... Majd szolgálni tanull! ...
 Királyunk! Ments meg e gazoktól!”

S a tömeg szája visszazúg:
 „Minden szava aljas, hazug!”
 „Igaz, igaz!” — üvölti más.
 S egetverő ordítózás
 viharzik a szent hegy tövén.

Ekkor egy ifjú állt elő.
 Palástja vértől csepegő.
 A szeme, mint a kriptabolt.
 Az arca sápadt, mintha holt.
 S szólt: „Felséges királyom!

Csak akkor lesz boldog a föld,
 ha a szabadság testet ölt.
 Ha eltűnnek a zsarnokok.
 Ha eltűnnek a gazdagok.
 S eltűnik a szegénység!

Évezrek óta erre vágy
 ez a szerencsétlen világ.
 De mindig akadnak, akik
 a szárnyainkat lenyesik ...
 Király! Ments meg a zsarnokoktól!”

S még ádázzabul zúg a had.
 És vér folyik a hegy alatt ...
 Ekkor a hatalmas király
 aranytrónusáról feláll,
 s szól messzehalló hangon:

„Urak, jobbagyak, nemzetek!
Már nem kell soká túrnötök:
rövidesen a föld felett
kiirtja egymást dühötök.
S lent — boldogok lehettek!”

S dermedten látja a tömeg:
mozdulnak a sziklák, kövek.
S Mátyás és a fekete had
eltűnnek a szent hegy alatt.
... Jönnek, mennek évezredek.
De sírjuk már nem nyitja meg
egy sem a világ végeig.

Szlovénból fordította PÁVEL ÁGOSTON

F I G Y E L Ő

A délvidéki írók nyári táborozása Palicsfördön

Délvidék magyar íróját a fölszabadulás után új föladatak elé állította a történelem. Bácska és az egész déli végek nemzetiségektől tarkított vidéke ezernyi problémát rejteget; a mult emléke, élménye, hagyománya, a jelen tanulságai és a jövő égető kérdései mind szerepvállalást sürgetnek. Nagyvonalú munkavállalásra van szükség, hogy a Dél szellemi horizontja kitisztuljon és az ország egyetemes kultúréletének vérkeringésébe bekapcsolódva az alkotó munka itt is magyar jövőt teremjen. Ez nem mesterkélt program, hanem élet-szükséglet. A nyersanyag témédek: a téma, a mondanivaló benne él a tájban, az emberben, a nép életformájában, mélyen a fölszín alatt, mint valami rejtett bánya földérintetlen kincse. Fölszínre kell hozni, meg kell mutatni a magyarságnak, az országnak, Közép-Európának, hogy mit rejt és mit

temet az ősi Dunamedence.

A déli végek magyar írói ettől a tudattól indítatva elhatározták, hogy nyári táborozást rendeznek Palicsfördön, s a háromnapos írói értekezleten az előadások és viták során megjelölik a délvidéki magyar író föladatát és azt a szerepet, amelynek vállalását e nemzetiségektől tarkított vidék minden magyar dolgozótól megkövetel.

A szabadkai hívás visszhangra talált. Dr. Reök Andor főispán elnökletével közel ötven magyar író ült össze a palicsi tóparton, hogy az irodalmi, szellemi és ezeknek kapcsán nemzetpolitikai kérdésekben választ adjanak önmaguknak és írásaikon keresztül a déli végek magyarságának. A Szenteleky társaság és a Kalangya körül csoportosuló írókon kívül résztvettek az értekezleten a magyar vidék legerőteljesebb szellemi és irodalmi közösségeinek kiküldöttei, s a központ: Budapest is. A „Magyar Muzsa” c. folyóirat szer-